

Onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering 2018

Typen tandartspraktijken in Nederland

Inleiding

Eind 2018 is via het onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering (OTP) een steekproef van tandartsen bevestigd over hun werksituatie.¹ In deze schets wordt verslag gedaan van de uitkomsten met betrekking tot de typen tandartspraktijken die in Nederland voorkomen. Enerzijds vanuit de optiek van de praktijkhoudende tandarts en anderzijds vanuit die van de niet-praktijkhoudende tandarts. De typologie is gemaakt op basis van het gegeven 'al dan niet samenwerken in de praktijk met collega-tandartsen'.

Praktijktypen van praktijkhouders

Binnen tandartspraktijken in Nederland kunnen praktijkhoudende tandartsen op verschillende manieren met collega's samenwerken. Het kan samenwerking betreffen met mede-praktijkhouders (bijvoorbeeld in een maatschap) en met niet-praktijkhoudende collega's. Deze laatste groep is dan actief als tandartsmedewerker via een overeenkomst van opdracht (ZZP) of in een loondienst. Op basis van deze mogelijkheden zijn de volgende vier praktijktypen te onderscheiden.

I	<i>praktijken met één tandarts-praktijkhouder</i>
II	<i>praktijken met één tandarts-praktijkhouder en één of meer tandartsmedewerkers</i>
III	<i>praktijken met twee of meer tandarts-praktijkhouders</i>
IV	<i>praktijken met twee of meer tandarts-praktijkhouders en één of meer tandartsmedewerkers</i>

Figuur 1 laat zien dat in 1999 ongeveer driekwart (76%) van de tandarts-praktijkhouders actief was in praktijktype I, dat het meest lijkt op de klassieke 'solopraktijk'. In de jaren daarna nam het aandeel van dit praktijktype geleidelijk af. Anno 2018 is nog 44% van de praktijken te kenschetsen als een 'solopraktijk'.

Tabel 1 toont enkele kenmerken van de onderscheiden praktijktypen in 2018. Zoals kan worden verwacht, zijn de praktijken van het type I, met één bevoegde tandarts, naar verhouding het kleinst. In deze praktijken zijn het minste aantal uren per week tandarts- en preventieassistenten en mondhygiënisten actief. Verder heeft dit type praktijken gemiddeld het kleinste aantal patiënten en behandelstoelen en de kleinste oppervlakte. Wel is binnen dit type praktijken het aantal patiënten per tandarts het grootst. Ook volgens verwachting zijn de praktijken van type IV op basis van de genoemde kenmerken het grootst te noemen. De twee overige praktijktypen zitten er tussen in, maar de verschillen tussen beide typen zijn betrekkelijk klein.

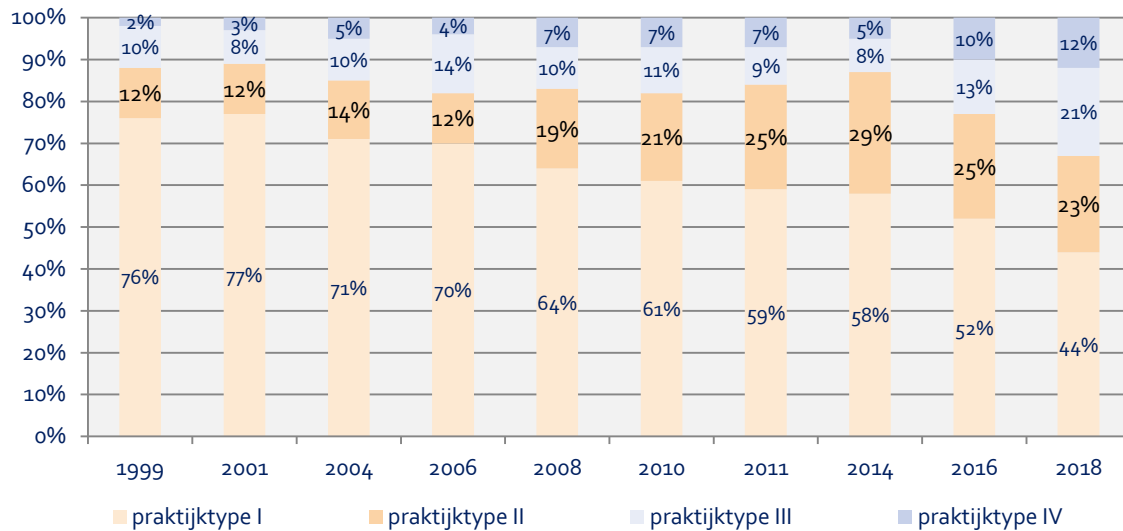
Verder is gekeken naar het procentuele aandeel van tandartsen in de totale formatie van tandartsen en andere zorgverleners in de praktijk. Dit is naar verhouding vaak (betrekkelijk) klein in praktijken waarin naast praktijkhoudende tandartsen ook tandarts-medewerkers actief, namelijk in 92% van de praktijken van type II en in 77% van de praktijken van type IV. Ter vergelijking in de praktijktypen waarin alleen praktijkhoudende tandartsen actief zijn, is dit respectievelijk 48% (type I) en 39% (type III).

¹ Zie het kader op laatste pagina voor meer informatie over de uitvoering van dit periodieke onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering (OTP).

Met andere woorden: in praktijken waarin tandarts-medewerkers actief zijn, werken naar verhouding meer overige medewerkers (mondhygiënisten, tandarts- en preventieassistenten, praktijkmanagers, e.d.).

Figuur 1

Ontwikkeling van de praktijktypen van tandarts-praktijkhouders op basis van samenwerking met collega's, van 1999 tot 2018 (n = 247 -487)

Tabel 1

Enkele praktijkkenmerken naar praktijktype van praktijkhouders op basis van samenwerking met collega's, in 2018

	type I	type II	type III	type IV	totaal
aantal tandartsen *	1,0	3,0	2,7	4,6	2,3
aantal uren per week tandarts-medewerkers *		32,7		38,7	12,0
aantal uren per week tandartsassistenten *	39,0	88,1	62,0	122,8	65,6
aantal uren per week preventieassistenten *	6,4	23,9	23,7	37,5	17,8
aantal uren per week mondhygiënisten *	7,7	26,4	12,1	34,2	16,1
aandeel van tandartsen in de totale formatie *					
- klein (<= 25%)	6%	20%	7%	12%	10%
- betrekkelijk klein (26% - 40%)	42%	72%	34%	65%	50%
- betrekkelijk groot (41% - 55%)	39%	6%	45%	23%	31%
- groot (> 55%)	13%	2%	14%		9%
aantal patiënten dat tenminste jaarlijks de praktijk bezoekt *	1.890	3.711	3.217	5.127	2.989
aantal patiënten per tandarts *	1.890	1.254	1.322	1.116	1.530
aantal patiënten per week in de praktijk *	102	218	150	248	156
aantal behandelstoelen *	1,9	3,5	2,9	4,4	2,8
oppervlakte (in m ²) van de praktijkruimte *	107	224	152	223	156
percentage praktijkruimte in afzonderlijk gebouw	81%	92%	85%	97%	86%
n	91-110	43-59	41-54	24-31	201-254

* p < 0,05 (verschil statistisch significant)

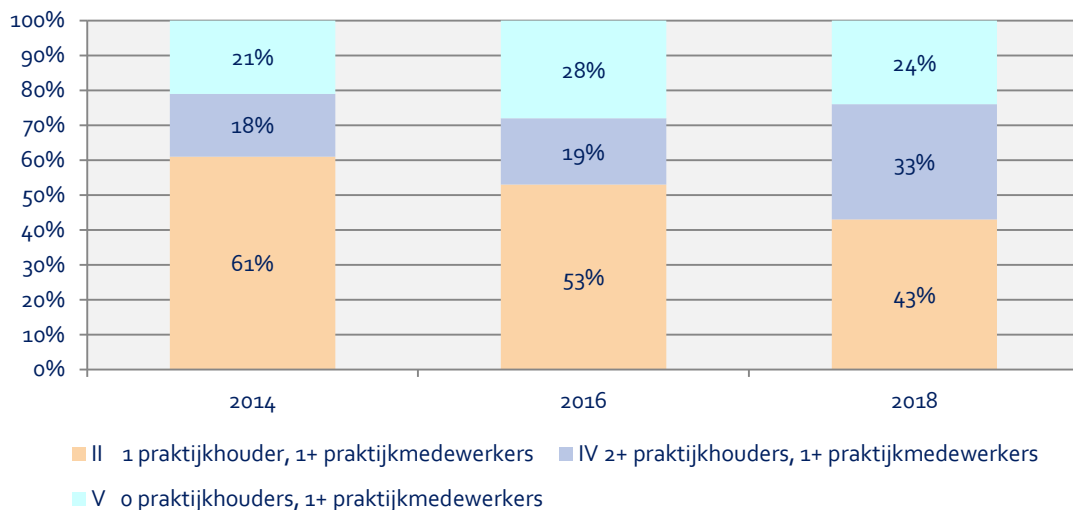
Praktijktypen van niet-praktijkhouders

Tandartsen die zelf geen praktijkhouder zijn, kunnen in twee van de vier genoemde typen praktijken werkzaam zijn, namelijk in type II, praktijken met één tandarts-praktijkhouder en één of meer tandartsmedewerkers en in type IV, praktijken met twee of meer tandarts-praktijkhouders en één of meer tandartsmedewerkers. Daarnaast is er nog de mogelijkheid dat zij actief zijn in een praktijk, waarin de praktijkhouder zelf geen tandarts is. Dit praktijktype (V) is hier nog niet eerder genoemd, maar het is wel een praktijktype dat de laatste jaren in opkomst is. Vaak betreft het vestigingen van tandheelkundige ketens.

Zoals blijkt uit figuur 2, is in 2018 24% van de niet-praktijkhoudende tandartsen in zo'n type praktijk actief. Verder werkt 43% in een praktijk met één praktijkhouder (type II) en 33% in een praktijk met twee of meer praktijkhouders (type IV). In vergelijking met eerdere jaren valt vooral op dat in de praktijktypen waarin niet-praktijkhoudende tandartsen werkzaam zijn het aandeel praktijken met één praktijkhouder (type II) is afgenomen, van 61% in 2014 naar 43% in 2018.

Figuur 2

Praktijktype, op basis van samenwerking met collega's, waarin niet-praktijkhoudende tandartsen werkzaam zijn (n = 88 - 152)

Tabel 2 geeft op basis van de onderzoeksuitkomsten een overzicht van enkele achtergrondkenmerken van de verschillende praktijktypen waarin de niet-praktijkhoudende tandartsen actief zijn. Hierbij is gekeken naar aantal tandartsen, het aantal uren dat deze tandartsen en daarnaast mondhygiënist en assistenten actief zijn in de praktijk, het aantal behandelstoelen en de oppervlakte van de praktijkruimte. Gemeten aan deze kenmerken laat de tabel zien dat praktijken van het type V het grootst zijn en die van type II het kleinst. Deze uitkomsten moeten wel met de nodige voorzichtigheid worden beschouwd, omdat ze zijn gebaseerd op een betrekkelijk klein aantal niet-praktijkhoudende tandartsen (in totaal variërend van 103 tot 133, waarbinnen ook nog verschillende groepen zijn onderscheiden).

Tabel 2
Enkele praktijkkenmerken naar praktijktype van niet-praktijkhouders op basis van samenwerking met collega's in 2018

	type II	type IV	type V	totaal
aantal tandartsen *	3,3	5,1	7,4	4,9
aantal uren per week tandartsen *	75,1	123,6	142,5	105,9
aantal uren per week tandarts-medewerkers *	66,0	57,8	171,0	85,2
aantal uren per week tandartsassistenten *	76,6	114,6	173,8	109,5
aantal uren per week preventieassistenten	21,5	36,3	46,9	32,0
aantal uren per week mondhygiënisten	21,8	34,9	37,3	29,5
aandeel van tandartsen in de totale formatie				
- klein (<= 25%)	18%	24%	24%	21%
- betrekkelijk klein (26% - 40%)	47%	41%	64%	49%
- betrekkelijk groot (41% - 55%)	23%	22%	4%	19%
- groot (> 55%)	12%	13%	8%	11%
aantal behandelstoelen *	3,9	5,2	7,0	5,1
oppervlakte (in m ²) van de praktijkruimte *	152	192	292	197
n	46 - 57	33 - 44	23 - 32	103 - 133

* verschillen zijn statistisch significant ($p < 0,05$)

Schatting en verdeling van aantal tandartspraktijken in Nederland

Op basis van gegevens over adressen van tandartspraktijken in de tandartsadministratie van de KNMT wordt het aantal tandartspraktijken (praktijklocaties) in Nederland geschat op ongeveer 4.780. Bij combineren van dit aantal met de hierboven gepresenteerde gegevens uit het OTP lijkt in dit onderzoek de groep tandartsen die werkzaam is bij vestigingen van tandheelkundige ketens ondervetegenwoordigd te zijn. Dit zijn, zoals al eerder aangegeven, praktijken die veelal vallen onder type V en waarvan bekend is dat er anno 2019 om en nabij 300 van bestonden. Bij voornoemde schatting van het aantal tandartspraktijken is hiermee rekening gehouden, door voor het aandeel van type V uit te gaan van dat grotere aantal. Al met al leidt dat voor 2019 tot de schatting dat van de 4.780 tandartspraktijken er om en nabij:

- 2.805 (59%) solopraktijken zijn met één tandarts-praktijkhouder, zonder tandarts-medewerkers (type I)
- 890 (19%) samenwerkingspraktijken zijn met één tandarts-praktijkhouder en één of meer tandarts-medewerkers (type II)
- 505 (10%) samenwerkingspraktijken zijn met meer dan één tandartspraktijkhouder, maar geen tandarts-medewerkers (type III)
- 280 (6%) samenwerkingspraktijken zijn met twee of meer tandarts-praktijkhouders en één of meer tandarts-medewerkers (type IV)
- 300 (6%) zogenoemde ketenpraktijken zijn waar geen praktijkhoudende tandarts actief is, maar alleen tandarts-medewerkers (type V).

Onderzoek Tandheekundige Praktijkvoering (OTP) 2018

Binnen het project Peilstations wordt via het OTP sinds 1995 periodiek onderzocht hoe tandartsen in Nederland hun beroep uitoefenen. Sinds 2014 worden naast praktijkhouders ook tandartsen zonder eigen praktijk in het OTP betrokken. Dit doet meer recht aan de toenemende differentiatie in praktijkvormen. Denk bijvoorbeeld aan de opkomst van zogenaamde tandheekkundige ketens, waarvan ook niet-tandartsen (mede)eigenaar kunnen zijn en waarbinnen niet-praktijkhoudende tandartsen werkzaam zijn.

Voor het OTP van 2018 is een steekproef van 1.450 tandartsen benaderd. Uiteindelijk hebben 525 van hen deelgenomen aan het onderzoek door voor één of meer werksituaties een vragenlijst in te vullen. De 'overall-respons' was daarmee 36%. Alles bij elkaar zijn 531 ingevulde vragenlijsten ontvangen: 282 van praktijkhouders, 168 van niet-praktijkhouders en 81 van tandartsen die inmiddels niet meer werkzaam zijn. In deze onderzoeksgroep zijn de leden van de KNMT enigszins oververtegenwoordigd. Voor het overige zijn de verschillen tussen de steekproef en de rest van de populatie niet noemenswaardig groot, uitgaande van de totale populatie tandartsen van 64 jaar en jonger met een bekend woon- en/of werkadres in Nederland.

Voor nadere informatie over dit onderzoek kunt u contact opnemen met Joost den Boer (j.boer@knmt.nl) of Brigitte van Dam (b.van.dam@knmt.nl), KNMT Onderzoek & Informatie.

© 2019 KNMT

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten ten aanzien van dit document berusten bij de KNMT.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de KNMT.

Hoewel aan de totstandkoming van dit document de uiterste zorg is besteed, kan de KNMT niet instaan voor eventuele (druk)fouten en onvolledigheden en aanvaardt de KNMT deswege geen aansprakelijkheid.